

REPLIEK STAFHOUDER OPENINGSREDE EUROPEES PROCUREUR YVES VAN DEN BERGE – OC OUDENAARDE 02/12/2022

Hooggeachte Vergadering,

Geachte Dames en Heren van de Magistratuur (zittende en staande magistratuur),

Geachte Heer Voorzitter, Mevrouw en Heren bestuurders van de OVB,

Geachte collega' s stafhouders,

Geachte Heer Deken van de Orde van Advocaten Zeeland West- Brabant,

Geachte confraters van onze balie,

Geachte Heer Burgemeester van de Stad Oudenaarde,

Het is mij een waar genoegen als Stafhouder van onze Oudenaardse balie repliek te mogen voeren op deze uiterst interessante openingsrede met als titel *“Het Europees Parket: een nieuwe speler in het gerechtelijk landschap.”*, gebracht door de gastspreker, de Heer Yves Van Den Berge, Europees Procureur.

Mijn collega- stafhouders van de Oost- Vlaamse balies, alsook collega- stafhouder van de balie West- Vlaanderen, hadden reeds het privilege om de Heer Yves Van Den Berge te aanhoren in zijn rede met de intrigerende titel *“Het Europees parket: de wereld is klein, Europa groot.”*, gebracht naar aanleiding van de plechtige openingszitting van het Hof van Beroep te Gent op 1 september II.

De openingsredenaar besloot zijn betoog met de woorden *“We zien mekaar zeker terug.”* ...

en zo geschiedde ...

De Voorzitter en een aantal leden van onze Conferentie, aanwezig op deze plechtigheid, namen deze woorden aldus zeer letterlijk.

U hebt het gehoord, het Europees Openbaar Ministerie, opgericht op 1 juni 2021, is wereldwijd uniek in zijn soort omdat het rechtstreeks opereert als één parket/ als *“one single office”* over 22 landsgrenzen heen.

Vandaag zijn er nog slechts 5 lidstaten die geen lid zijn. Dit zijn Polen, Hongarije, Ierland, Denemarken en Zweden.

Het EOM is een autonoom en onafhankelijk supranationaal vervolgingsorgaan, zoals expliciet bepaald in de Europese Verordening van 2017.

Het is dus een “echt” klassiek parket/ OM dat bevoegd is om eigen strafzaken te onderzoeken, te vervolgen en te behandelen voor de hoven en rechtbanken in de lidstaten.

Eén van de belangrijkste bevoegdheden van het EOM is het bestrijden van grensoverschrijdende fraude ...

M.a.w. misdrijven die de financiële belangen van de Europese Unie schaden, dit zowel aan de zijde van de uitgaven van de EU als aan de zijde van haar inkomsten.

Onze openingsredenaar publiceerde reeds op 20 mei 2022 een eerste balans na één jaar werking van het EOM.

In deze balans worden cijfers per lidstaat vrijgegeven met peildatum 31 december 2021.

Voor België stond de teller op 29, op een totaal van 576 behandelde zaken.

Frankrijk doet het evengoed (31), Nederland scoort met haar 4 zaken duidelijk minder goed, ook Spanje met haar 9 zaken is zeker niet het toonbeeld van de goede leerling in de klas ... de koplopers onder de lidstaten zijn overduidelijk Italië en Bulgarije ...

Dit overzicht toont wel degelijk aan dat werk gemaakt wordt van het Europees vervolgingsbeleid.

Een aantal voorbeelden uit de praktijk illustreren mijn inziens zeer goed de bestaansredenen voor de oprichting van een Europees Parket.

Zo werd er door de Europese commissie een herstelfonds voor de Covid- crisis uit de grond gestampt, ter waarde van zo' n 750 miljoen Euro. Hiervan blijft er makkelijk 1%, of zo' n slordige 75 miljoen euro, plakken aan de verkeerde handen ... Het is dan ook een belangrijke taak van het EOM om het geld van de belastingbetaler, het geld van ons allemaal hier aanwezig, te beschermen tegen deze criminele praktijken ...

Een ander recent voorbeeld maakte nog het voorwerp uit van een vermelding in VRT nws laat: de invoer van een lading i- Phone' s, evenwel verpakt in dozen met het opschrift "speakers", waardoor gepoogd werd invoer- taksen te ontlopen en waarbij belangrijke inkomsten voor België dreigden verloren te gaan ...

Zonder afbreuk te doen aan de belangrijkheid van de invoering van deze EU-verordening (2017/1939) in de Belgische (straf-) wetgeving zal U het mij niet kwalijk willen nemen, Geachte Heer Openingsredenaar, een paar kanttekeningen te maken.

Wellicht zullen er verschillende visies geleid hebben tot de oprichting van dit nieuw orgaan binnen het gerechtelijk landschap, en zal er hierbij niet over één nacht ijs zijn gegaan, doch hiaten in de werking van dit autonome en onafhankelijke supra- nationaal vervolgingsorgaan zullen nu éénmaal niet vermeden kunnen worden ...

Een eerste kanttekening die ik graag wil maken is de volgende:

--) De misdrijven welke omschreven zijn in de EU- richtlijn 2017/1371 betreffen de strafrechtelijke bestrijding van fraude die de financiële belangen van de Unie schaadt. (de zogenaamde PIF- richtlijn)

De meeste douanemisdrijven die een douaneschuld doen ontstaan vallen onder de toepassing van deze richtlijn. (bv. verkeerde aangiften inzake douane- vervoer in al zijn vormen)

Gezien de douaneadministratie bij dergelijke douanemisdrijven exclusief bevoegd was voor het instellen van de vordering tot betaling van geldboeten, verbeurdverklaring of het sluiten van fabrieken, rees bij velen de vraag hoe het EOM zich zal verhouden tot de Belgische douaneadministratie.

Het oorspronkelijke wetsontwerp koos, voor wat de verhouding tot de douaneadministratie betrof, resoluut voor het behouden van de bestaande bevoegdheden, mits enkele aanpassingen.

In de Algemene Wet inzake douane en accijnzen werd een nieuw Hoofdstuk XXVbis toegevoegd met de titel "*Europees Openbaar Ministerie*", waarin de samenwerking tussen de douaneadministratie en de Belgische gedelegeerde Europese aanklagers wordt behandeld. (zie artn. 285/1 tem 285/6)

Concreet werd er één douaneambtenaar aangewezen, verbonden met het EOM.

Volgens het wetsontwerp zou deze ambtenaar *onafhankelijk* zijn van zijn oorspronkelijke administratie en zou hij moeten samenwerken met het EOM voor het handhaven van douanemisdrijven die onder de bevoegdheid van het EOM vallen.

De aangewezen douaneambtenaar zal moeten instaan voor het onderzoek en het beheer van de procedures (vervolging én invordering). Hiervoor behoudt hij alle bevoegdheden die de AWDA (Algemene Wet inzake douane en accijnzen) toekent aan de douaneadministratie.

Wel zal hij bij het uitoefenen van die bevoegdheden ondergeschikt zijn aan het EOM.

Zo dient het steeds het EOM te zijn dat beslist over het instellen van een strafvordering of het afsluiten van het onderzoek zonder verder gevolg. Ook kan de aangewezen douaneambtenaar niet zelf overgaan tot het voorstellen van een minnelijke schikking en moet hij bij het nemen van iedere onderzoeks- of andere maatregel het EOM onverwijld in kennis stellen. De aangewezen douaneambtenaar kan aan het einde van het onderzoek weliswaar een aanbeveling doen voor het verdere verloop van het dossier, maar de beslissing zou bij het EOM moeten liggen.

Het algemeen principe is bovendien dat de aangewezen ambtenaar zijn taken vervult volgens de richtlijnen van het EOM en *niet* volgens de instructies van zijn oorspronkelijke administratie.

Hij dient immers onafhankelijk te zijn.

Hoewel duidelijke regels voor de interactie tussen de twee autoriteiten werden vastgelegd, blijft het op heden nog steeds niet altijd duidelijk hoe het strafonderzoek en de strafvervolging inzake douane concreet wordt gevoerd.

Vandaag durf ik dan ook nog steeds volgende prangende vragen stellen:

Is deze aangeduide douaneambtenaar daadwerkelijk onafhankelijk van zijn oorspronkelijke administratie?

Zullen inhoudelijke beslissingen inderdaad door het EOM genomen worden of zullen zij in de praktijk toch gedreven blijven door de douaneadministratie?

Zal het afsluiten van minnelijke schikkingen onder de nieuwe regels moeilijker worden? Of behoort dit definitief tot het verleden?

Tot zover mijn eerste kanttekening;

Een tweede kanttekening die ik graag wil maken is de volgende:

--) In tal van publicaties en studies wordt de EOM- Verordening voorgesteld als een “meerkoppige draak”.

De Europese Unie heeft de strengste regels voor gegevensbescherming ter wereld.

De bescherming van persoonsgegevens is volgens het EU- recht een grondrecht.

De richtlijn “*gegevensbescherming bij rechtshandhaving*” heeft betrekking op de bescherming van persoonsgegevens die worden verwerkt met het oog op de handhaving van het strafrecht.

Doel is het recht op **bescherming van persoonsgegevens** en een **hoog niveau van openbare veiligheid** waarborgen.

Zoals door de Openingsredenaar uiteengezet werkt het EOM intern louter digitaal in het zogenaamde Case Management System. Alles wordt digitaal opgeslagen en verzonden.

Datalekken op dit niveau kunnen catastrofale gevolgen hebben ...

Is het Europees Parket hierop voldoende voorbereid?

Ook blijven er tal van lacunes overeind, zo o.m. betreffende de tenuitvoerlegging van straffen, ...

Om nog te zwijgen over “de grijze zones” in de materiële bevoegdheid van de het Europees Openbaar Ministerie;

Het EOM is bevoegd om criminele organisaties te vervolgen, wanneer zij de financiële misdrijven, welke de financiële belangen van de Europese Unie schaden, hebben gepleegd, idem dito voor de witwasmisdrijven voortkomende uit deze misdrijven;

Komt het EOM dan niet in het vaarwater terecht van het Federale Parket?

Hoe verloopt de samenwerking tussen beiden? Is er überhaupt een samenwerking op dit niveau?

Tot slot, kan de dubbele onafhankelijkheid wel degelijk worden gegarandeerd?

Het personeel van het EOM moet immers handelen in het belang van de EU als geheel en mag geen instructies aan derden vragen of van derden ontvangen. Het EOM moet structureel onafhankelijk zijn van andere EU- instellingen en/ of EU- diensten.

Is dit in de praktijk wel mogelijk?

Tot zover enkele kanttekeningen ...

Welke zijn nu de uitdagingen voor de advocatuur in dit ganse verhaal?

Naar mijn oordeel zijn deze er zeker ...

Zoals door de Openingsredenaar terecht aangehaald is België in de Europese Unie een zeer belangrijk land voor de wereldwijde import van goederen.

België stort zo maar even in de begroting van de EU dit jaar ongeveer 2 miljard van het totale bedrag van 18 miljard.

Ook gelet op de territoriale bevoegdheid en het gegeven dat België met Brussel veruit de meeste Europese instellingen op zijn grondgebied heeft, kan dit een grote impact betekenen.

Uit de uiteenzetting van de redenaar is gebleken dat er in België niets verandert in de gerechtelijke onderzoeken komende van het EOM.

Het EOM is geïntegreerd in het nationale handhavingssysteem als openbaar ministerie bij de bevoegde rechtbanken en hoven van de lidstaten.

Er is m.a.w. geen Europese strafrechtbank.

België heeft, anders dan Frankrijk, Luxemburg en Spanje, de bevoegdheden van de onderzoeksrechter volledig onverlet gelaten voor de strafzaken van het EOM.

Het EOM werkt samen met aangeduide gespecialiseerde onderzoeksrechters.

Uit het betoog is afdoende gebleken dat de werkwijze in de gerechtelijke onderzoeken toch vrij bijzonder is ... zo kunnen de Belgische gedelegeerde procureurs enkel de gepaste vorderingen nemen zonder zelf leidend titularis te zijn van het onderzoek, en kunnen de permanente kamers alleen maar instructies geven aan de gedelegeerde procureurs en NIET aan de onderzoeksrechter ...

Garantie hierbij wordt gegeven dat het onderzoek à charge en à décharge wordt gevoerd ...

Welke zijn deze garanties concreet ???

Bijstand van een gespecialiseerde advocaat in deze kan voor de beklaagde wel degelijk het verschil maken ...

Wanneer de onderzoeksrechter een tegenstrijdige beschikking wijst, kan de permanente kamer de KI vatten als beroepsinstantie. Deze beslissing kan enkel en alleen door de permanente kamer worden genomen.

Waarom dit eenzijdig beslissingsrecht ???

De Openingsredenaar besluit zijn rede zelf met een paar beschouwingen en kanttekeningen komende vanuit de hoek van enkele defense lawyers ...

Wat de eerste twee kanttekeningen betreft meen ik dat de bepalingen van de EU- Verordening afdoende waarborgen bieden, wat de derde kanttekening daarentegen betreft meen ik dat er zich wel degelijk opportuniteiten voor de advocatuur kunnen voordoen ...

Volkomen terecht zijn verschillende advocaten de mening toegedaan dat zij moeten gehoord kunnen worden tijdens de zitting van de Permanente Kamer en dat zij toegang moeten kunnen hebben tot de documenten van de Kamer binnen het Case Management System.

De vergelijking gemaakt met een korpschef binnen een parket lijkt mij wat kort door de bocht ...

Het is naar mijn bescheiden mening veel meer dan louter “interne keuken” ...

Ik durf dan ook te besluiten: “wordt de rule of law wel degelijk gewaarborgd ???”.

Tot zover mijn repliek.

* * *

Nu nog enkele persoonlijke beschouwingen die ik graag met jullie wil delen ...

Balie Oudenaarde is dit jaar, wat de Vlaamse balies betreft, zoals terecht opgemerkt door de Voorzitter van de Conferentie, de laatste in rij voor de organisatie van haar Openingsconferentie;

“Hopelijk gooit COVID dit jaar geen roet in het eten” was de eerste bedenking die wij ons maakten begin september ... maar gelukkig zijn de COVID- Goden ons goed gezind gebleven ... en kunnen wij vandaag volop genieten van dit mooie moment;

Net zoals het voorbije jaar, vorig jaar evenwel een gedwongen keuze is de toenmalige van kracht zijnde beperkingen ten gevolge van de COVID-pandemie, heeft de Conferentie andermaal gekozen voor deze mooie locatie, Hove van Herpelgem, gelegen in het mooie Kluisbergen, de baken van het wielergebeuren in de Vlaamse Ardennen, en ja ook mijn thuishaven, om haar openingsconferentie te houden;

Mijn bijzondere dank gaat dan ook uit naar de Voorzitter, Mr. Charlotte Opsomer, en haar voltallige bestuur, die bijzonder hard gewerkt hebben om van deze zitting, de aansluitende receptie en het banket een succes te maken ...

Om het met de mooie woorden van mijn collega stafhouder van de balie Brussel Nederlands, Mr. Bernard Derveaux, te zeggen ...

“Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst.”

Met zo' n ploeg wordt de toekomst van onze welvarende en energieke balie Oudenaarde zeker verzekerd, en dit niet tegenstaande het gegeven dat de kleinere balies van Oost- Vlaanderen door sommigen onder ons wel eens vergeleken worden met de Galliërs en door anderen met derde klasse- spelers ...;

Lezing van de geschiedenisboeken leert ons dat de Galliërs een zeer dapper volk waren, en derde klasse ploegen ook wel eens van eerste- klasse ploegen winnen in de Beker- competitie ...

Persoonlijk geef ik de voorkeur aan een fair spel, eerder dan tackel- voetbal met de voeten vooruit ...

Op de vooravond van 11 november II. kregen de beide Voorzitters van de Ordes een startnota van het kabinet Justitie inzake de modernisering van de advocatuur overgemaakt.

Eén van de prioritaire voorstellen van het “Team Justitie” betreft de organisatie van de advocatuur;

Volgens de nota is zelfbestuur absoluut noodzakelijk om de onafhankelijkheid van de ordes, en bij uitbreiding van haar advocaten, te kunnen vrijwaren;

Eén van de voorstellen om dit zelfbestuur te verbeteren veronderstelt een volledige integratie in twee communautaire ordes van advocaten en dat in combinatie met het opwaarderen van de lokale afdelingbalies;

In dit voorstel wordt een nieuwe structuur opgezet voor de lokale afdelingen, die zich op arrondissementsniveau organiseren, met nog steeds de stafhouder aan het hoofd;

Met deze nota ligt er aldus zeer veel op tafel; de twee eerstvolgende algemene vergaderingen zullen dan ook integraal gewijd worden aan uitvoerige besprekingen van deze voorstellen ...

Mijn inziens zal de eigenheid van de afdelingbalies een belangrijk gegeven in deze blijven;

Ook de nabijheid van justitie bij de burger- rechtzoekende- rechtsonderhorige moet blijvend gegarandeerd kunnen worden;

Schaalvergroting ig éénmaking van de balies lijkt mijn inziens geen heiligmakend middel om deze garanties te bieden;

Volgens collega- stafhouder van balie Gent, zoals verwoord in zijn repliek gegeven naar aanleiding van de openingsconferentie van balie Gent op 28 oktober jl., is er tijd verloren in de noodzakelijke éénmaking van de balie Oost-Vlaanderen ...

Persoonlijk ben ik een andere mening toegedaan geachte vergadering ... deze stelling behoeft de nodige nuances ...

In 2018 werd er immers reeds door de toenmalige stafhouders van de drie Oost- Vlaamse balies een engagementsverklaring ondertekend, gedragen door de respectievelijke raden van de Orde, strekkende tot een structurele samenwerking tussen de drie Oost- Vlaamse balies;

Jammer genoeg werd het doel van dit engagement, zoals verhoopt, niet bereikt;

Vandaag durf ik dan ook een warme oproep doen om dit project van structurele samenwerking verder te zetten;

Met enige fierheid mocht ik dit gerechtelijk jaar 10 nieuwe advocaten- stagiairs verwelkomen ... ;

Advocaten- stagiairs, ga jullie dromen achterna;

Ik verwijs graag naar onze nieuwe Belgische astronaut, de 34- jarige Raphaël Liégeois uit Namen, gekozen uit 22.000 kandidaten uit maar liefs 25 Europese landen, die in zijn jeugd de strips van Kuifje las, en de wens uitte ooit met een raket naar de maan te kunnen vliegen ...

En zo geschiedde ...

Ik besluit graag mijn betoog met het devies van kanunnik Pieter, baron van Vogelius (einde 18de eeuw), woonachtig in het historische Thorn, het pittoreske witte dorpje in Nederland, een 10- tal km. gelegen van Roermond:

“wees zelf getrouw, maar vertrouw niemand” ...

Ik heb gezegd ...

Ik geef nu graag opnieuw het woord aan Mr. Charlotte Opsomer, de Voorzitter van de Conferentie, onze gastvrouw van vandaag.

Hartelijk dank voor jullie volgehouden aandacht.

Véronique VANDEWALLE

Kluisbergen, 2 december 2022